

Kommentar

Samtidspoesi med olika inriktning

■ Det är alltid en avvägningsfråga om det lönar sig att kommentera raljerande och nedlåtande texter, i det här fallet den som **Michel Ekman** lät publicera i Hbl 18.4. angående den poesiantologi som vi har sammanställt tillsammans med **Ursel Allenstein**. Men för att få substans i diskussionen är det kanske ändå värt ett försök.

Mycket kort beskrivet har vi redigerat en antologi som har följande ramar: antologin kommer att ges ut hösten 2014 i Tyskland som ett specialnummer av tidskriften *Neue Rundschau*. Poeterna vi har valt har alla debuterat efter 1980. De har gett ut minst tre böcker (**Cia Rinne** är undantaget, motiveringarna till det kommer att finnas i antologins förord), och uppfyller våra kvalitetskriterier. Utrymmet i tidskriften är begränsat – också detta har påverkat antalet poeter som är med i antologin.

Michel Ekman använder begrepp som "språkkritiskhet" och "subversivitet" för att sammanföra antologipoeterna till en enhetlig strömning i litteraturen. Men i praktiken är de medverkande poeterna så olika sinsemellan att de representerar nästan lika många riktningar i samtidspoesin som de är till antalet. Och helt fel blir det när Ekman skriver att tumregeln för urvalet är "att språkets relation till språket alltid är viktigare än språkets relation till världen". Det är nästan så att man undrar om Michel Ekman har en helt egen agenda som inte låter sig störas av att det ibland är lite si och så med sakinnehållet i det han skriver.

Ralf Andtbacka
Peter Mickwitz

SVAR:

■ "Dikt som den ser ut idag /- -/. Om den finlandssvenska modernismen handlade om att uttrycka ett upphöjt jag i en alienerad omvärld, handlar denna nyare finlandssvenska poesi om att utvärdera vår gemenskap: språket". Citat ur Fredrik Hertzbergs inledning till antologin 27 är 11 poeter. Ny finlandssvensk dikt 1987–2014. Finns att läsa på förlaget hemsida.

Michel Ekman

Recension **Scen**

KAMP MOT NORMER.
Nina Zanjani och Monica Wilderoth i Jenny Andreassons tolkning av *Sylvi*. OLA KJELBYE

Sylvi står sig än i dag

Den svenska regissören Jenny Andreasson arbetar med att revidera en historieskrivning som glömmet bort kvinnor. På Göteborgs stadsteater bjuder hon på en minnesvärd uppsättning av Minna Canths klassiker *Sylvi*.

TEATER *Sylvi*

Text: Minna Canth. Bearbetning: Jenny Andreasson och Sisela Lindblom. Regi: Jenny Andreasson. Scenografi och kostym: Marika Feinsilber. Mask: Anna Simonson. Ljus: Anna Wemmert Clausen. Ljud: Saffora Safavi, Siri Jennefelt. Koreografi: Dorte Olesen. Video: Clive Leaver. På scenen: Nina Zanjani, Carina Boberg, Eric Ericson, Fredrik Evers, Nina Haber, John Lalér, David Rangborg, Emilie Strandberg, Monica Wilderoth, Pia Karlsson. Föreställning 16.4 på Göteborgs stadsteater.

■ När **Minna Canths *Sylvi*** hade sin urpremiär på Svenska Teatern 1893 fick den ett otroligt mottagande. Vid denna tid var pjäsen så vågad att några i publiken till och med svimmade. I år är det 170 år sedan Minna Canth föddes, och mer än ett sekel har passerat sedan urpremiären. Har pjäsen, i **Jenny Andreassons** regi på Göteborgs stadsteater, överlevt? Scenografin är minimalistisk, men

skapar en tydlig kontrast. Kostym och några enkla möbler är hämtade från 1890-talet. Men utöver detta ramas pjäsen in av videoprojektioner på ljusa draperier, där skådespelarna dansar monokromt i slow-motion, vilket i kombination med musiken påminner om en stiliserad dröm om Berlins technoscen. Detta leder till en anakronistisk effekt där tiden suddas ut, något som i bästa fall leder till en känsla av tidlöshet.

Mot den rena scenografin träder skådespelarna fram och allt de gör och säger står omedelbart i centrum. Men vid väl valda tillfällen får man en paus för eftertanke då **Dorte Olesens** koreografi bryter igenom och skådespeleriet övergår i dans.

Handlingen är koncentrerad till ett enda dramatiskt dygn. Originalets struktur med fyra akter har förkortats och moderniserats till två. I första akten tittar vi in i *Sylvis* (**Nina Zanjani**) vardag med förmyndaren Axel (**Eric Ericson**), en arton år äldre man som hon har gift sig med. Men deras skillnad både i ålder och i temperament gör att det liknar

mer en far och dotter-relation med en osund, incestuös prägel. Han är hennes "farbror förmyndare" och hon är hans "lilla kissemissa" och "fågelunge". För att bli kvar i hennes rastlöshet i livet, och få lite lugn och ro, låter Axel henne bjuda över sin barndomsvän och ungdomskärlek, arkitekten Viktor Hoving – spelad av **David Rangborg**. De leker tafatt och deras känslor blossar upp. Men känslorna är förbjudna och måste genast kvävas. *Sylvi* är inte en myndig människa, hon är blott en undersåte.

Subtillt förtryck

Det är ungefär här som man ställer sig frågan vilken relevans *Sylvi* har för oss i dag? Det juridiska förhållandet mellan en kvinna och hennes förmyndare, som Canth tar som utgångspunkt för pjäsen, är tack och lov en historisk artefakt. Men på en annan nivå framträder förmyndariet i en mjukare form, som är minst lika repressiv. *Sylvi* är beroende av Axel för tak över huvudet och måste tugga och be om lov så fort hon vill träffa andra. Vidare erhåller hon sin sociala status genom sin man, som har makten att sanktionera eller underkänna alla andra relationer. Det är enbart Axel som har ett arbete och en legitim position i samhället.

När *Sylvi* sedan rör sig i den borgerliga miljön, som i föreställningen gestaltas av en lång bal som är bitvis dränkt i klubbmusik, faller varje försök till flykt undan från den blodfattiga relationen med Axel tillbaka i en social ordning. Alla andra tycks putta tillbaka henne till status quo.

Förmyndarrelationen fungerar av sig själv, eftersom den är en del av ett normsystem som straffar *Sylvi* vid minsta snedsteg. Att bryta upp vore otänkbart. Kärleken till Viktor kan bara få äga rum i korta flämtande andetag, för att i nästa sekund avbrytas, antingen av någon annan, eller förmyndariet inuti Viktor's egna huvud. Trots *Sylvis* raka affektion, leds hon hela tiden in på snirkliga sidospår. Det förvirrar henne, det gör henne frustrerad och till slut även desperat.

I den snabba sekund som *Sylvi* förgiftar Axel med en dödlig dos stryknin faller allting samman i pjäsens peripeti. Flykten ur förmyndarskapets fångelse, möjliggjord genom det irreversibla mordet, hinner inte ens leda till en blixtrande känsla av frihet, utan leder i stället till ett nytt fångelse, denna gång med riktiga murar.

Medan andra regissörer tävlar om att göra omtolkningar av stora manliga mästare, har Andreasson gjort det till sin signatur att revidera en historieskrivning som notoriskt glömmet bort kvinnor. Genom att lägga tonvikt på kostym, koreografi och musik, resulterar Andreassons regi i en mycket minnesvärd uppsättning, som sätter fingret på ett centralt problem som är relevant även i dag: hur vi genom samhällets förväntningar och normer kan fräntas all handlingskraft, och hur vår sociala position kan tvinga oss till att leva under mera subtila former av förmyndariet.

Lorna Bartram
kultur@hbl.fi